

Důkazy v trestním řízení

Jestliže v trestním řízení existuje pouze jediný usvědčující důkaz, musí být věnována mimořádná pozornost důkladnému prověření tohoto jediného přímého usvědčujícího důkazu a takový důkaz musí být pečlivě hodnocen.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 3044/22 ze dne 2.5.2023)

Ústavní soud rozhodl ve věci ústavní stížnosti stěžovatele K. P., zastoupeného JUDr. B.D., advokátkou, sídlem T.n.S., směřující proti rozsudku Okresního soudu v Benešově ze dne 24. 1. 2022 č. j. 1 T 206/2021-250, ve znění opravného usnesení ze dne 16. 2. 2022 č. j. 1 T 206/2021-264, usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2022 č. j. 11 To 90/2022-275 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2022 č. j. 6 Tdo 661/2022-326, za účasti Okresního soudu v Benešově, Krajského soudu v Praze a Nejvyššího soudu, jako účastníků řízení, a Okresního státního zastupitelství v Benešově a Nejvyššího státního zastupitelství, jako vedlejších účastníků řízení, tak, že rozsudkem Okresního soudu v Benešově ze dne 24. 1. 2022 č. j. 1 T 206/2021-250, ve znění opravného usnesení ze dne 16. 2. 2022 č. j. 1 T 206/2021-264, usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2022 č. j. 11 To 90/2022-275 a usnesením Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2022 č. j. 6 Tdo 661/2022-326 bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a zásada presumpce nevinny podle čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Tato rozhodnutí se proto ruší.

Z odůvodnění

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví označených soudních rozhodnutí, kterými byl uznán vinným zločinem násilí proti úřední osobě a odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody. Je přesvědčen, že obecné soudy provedly a zhodnotily důkazy v extrémním rozporu se skutkovými zjištěními a porušily tak jeho právo na spravedlivý proces a zásady in dubio pro reo a presumpci nevinny.

2. Z ústavní stížnosti, přiložených soudních rozhodnutí a vyžádaného spisu Okresního soudu v Benešově sp. zn. 1 T 206/2021 zjistil Ústavní soud především následující skutečnosti.

3. Napadeným rozsudkem Okresního soudu v Benešově byl stěžovatel uznán vinným zločinem násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) a b) trestního zákoníku a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou roků, podmíněně odložených na zkušební dobu tří let. U trestu se jednalo o trest souhrnný, neboť nalézací soud zohlednil i předtím uložený (ale ještě nevykonaný) trest z jiné trestné činnosti (přechovávání omamné a psychotropní látky). Tato skutečnost nemá nicméně na posouzení ústavní stížnosti žádný dopad.

4. Značná část příběhu, kvůli kterému stěžovatel skončil před trestním soudem, sporná není. Vše začalo hádkou stěžovatele s jeho (tehdejší) přítelkyní, odehrávající se na jim pronajatém statku. Přítelkyně přivolala k řešení konfliktu policii. Na místo dorazila dvoučlenná policejní hlídka, s níž však stěžovatel odmítl cokoli řešit (žádný konflikt dle něj nenastal). Policisté na statku dále přetrvávali, jednali s přítelkyní a snažili se přesvědčit stěžovatele ke spolupráci. Vše vyvrcholilo tím,

že stěžovatel od hlídky, nacházející se v daný okamžik na dvoře usedlosti, odešel a vstoupil do dveří jednoho z přízemních bytů nacházejícího se na straně dvora. Ze dveří vyběhl pes stěžovatele jménem H. a bezprostředně zaútočil na jednoho z policistů (dále jako "policista A") a zakousl se mu do bérce. Pustil jej po pár vteřinách poté, co druhý z policistů (dále jako "policista B") proti psovi použil služební zbraň (pro úplnost: pes byl jen škrábnut a přežil). Léčení a následná pracovní neschopnost policisty "A" trvaly zhruba tři týdny.

5. Zásadní rozdíl spočívá v interpretaci události předcházejícím útoku psa. Policisté v roli svědků tvrdili, že psa na ně stěžovatel se slovy "vem si je" poštvál. Oproti tomu stěžovatel trval na tom, že nic takového neřekl a o psovi za dveřmi nevěděl, bez jeho vědomí jej tam umístila přítelkyně. Nevladatelný H. mu po otevření dveří proklouzl mezi nohama, a ačkoliv na něj volal "vrať se", policistu bohužel kousl. Šlo však celkově "jen" o nešťastnou náhodu. Tuto verzi podpořila také přítelkyně. Stěžovatel plně uznal (civilněprávní) odpovědnost za chování psa a uhradil veškeré škody související s následky útoku včetně dohody o odškodnění s policistou "A", trestněprávní obvinění nicméně odmítl.

6. Nalézací soud se v napadeném rozsudku jednoznačně přiklonil k průběhu skutkového děje předloženého policisty. Vycházel v podstatě výhradně ze svědectví zúčastněných osob. Zatímco tvrzení stěžovatele a jeho přítelkyně označil za nevěrohodná a vycházející ze snahy vyhnout se trestní odpovědnosti, o pravdivosti výpovědí policistů nepochyboval, neboť podle něj neměli žádný důvod lhát, navíc by se vystavili postihu za křivou výpověď. Policisté sice v přípravném řízení vypovídali odlišně zejména ohledně vzdálenosti mezi nimi a dveřmi, ze kterých vyběhl pes, tyto nesrovnalosti je nicméně podle rozsudku možné pochopit za situace, kdy byli policisté na místě poprvé a incident se odehrál velmi rychle. Okresní soud v Benešově vyslovil přesvědčení, že též s ohledem na osobnost stěžovatele bylo jeho jednání vědomé a poštvání H. na policisty předem zvoleným vyústěním konfliktu. Stěžovatel použil psa jako zbraň a byl přinejmenším v nepřímém úmyslu srozuměn s tím, že pes může policisty pokousat.

7. V odvolání stěžovatel poukazoval především na vadný průběh dokazování a z něj nesprávně učiněné skutkové a právní závěry. Zdůraznil rozpory ve výpovědích obou policistů, se kterými se nalézací soud nedostatečně vypořádal. Zároveň soud výpovědi týkající se incidentu nehodnotil v souvislosti s ostatními skutečnostmi (vzdálenost dveří od policistů, viditelnost dveří kvůli síle stěny atd.), které dokládal k odvolání přiloženými fotografiemi. Ty potvrzují, že policisté nemohli žádný jeho výrok slyšet. Stěžovatel také předložil potvrzení od cvičitele psů, že H. je nevladatelný a neposluchá žádné pokyny, takže by nemělo žádný smysl jej instruovat příkazem "vem si je". Odsouzení podle stěžovatele vycházelo pouze z přesvědčení soudu, nikoliv z provedených důkazů. Odvolací soud námitky stěžovatele odmítl a závěry soudu prvního stupně označil za správné a logické. Důkazy fotografiemi považoval za irelevantní, protože policisté se shodli na tom, že před útokem stáli ve dvoře a následovali stěžovatele. Úmysl poštvat na policisty psa bezesporu plně odpovídal záměru stěžovatele s policisty nijak nekomunikovat. Jestliže by pes unikl náhodou, měl se jej stěžovatel snažit nějak přivolat, což podle policistů neučinil, místo toho odešel a o incident na dvoře se nezajímal.

8. Nejvyšší soud dovolání stěžovatele odmítl. Neshledal extrémní ani zjevný rozpor mezi skutkovými zjištěními soudů a obsahem provedených důkazů. Policisté v naprosté obsahové shodě a bez pochybností potvrdili, že stěžovatel na ně psa poštvál. Na rozdíl od stěžovatele a jeho tehdejší přítelkyně neměli žádný důvod mluvit nepravdu. Námitka stěžovatele o nezpůsobilosti psa jako zbraně kvůli jeho nevladatelnosti neobstojí. Naopak, jestliže si byl stěžovatel nevypočitatelnosti psa

vědom, pak při úmyslném vypuštění musel předpokládat, že na policisty zaútočí a pokouše je.

II. Argumentace stěžovatele

9. Stěžovatel zdůrazňuje, že závěr o vině obecné soudy založily na jediném přímém důkazu, a to výpovědích obou policistů. Naopak on a jeho přítelkyně trvali na jiném průběhu událostí, šlo tak o klasický případ situace "tvrzení proti tvrzení". Soudy nepochybovaly o nestrannosti policistů, přestože těch se podoba průběhu incidentu bezprostředně dotýkala. Pokud by totiž pokousání policisty "A" bylo způsobeno nešťastnou náhodou, mohlo by to mít dopad na posuzování následných kroků policistů (použití služební zbraně, povolání zásahové jednotky a vrtulníku na místo incidentu). Hodnocení výpovědí policistů a přítelkyně bylo jednostranné v neprospěch stěžovatele - pokud některá část výpovědi podporovala obhajobu (např. tvrzení policistů, že žádný štěkot psa neslyšeli), byla opominuta, jestliže podporovala obžalobu, byla brána za věrohodnou (např. tvrzení přítelkyně, že psa štěkat slyšela). Obecné soudy se nezabývaly ani protiklady ve výpovědích policistů, příkladem je odlišné určení okamžiku, v který měl stěžovatel dát psovi pokyn k útoku. Celkově tak obecné soudy při hodnocení výpovědí nepřihlédly k závěrům nálezu ze dne 22. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 520/16, podle kterého není možné přikládat vyšší váhu výpovědím policistům oproti "běžným" jednotlivcům.

10. Excesu se obecné soudy dopustily také při hodnocení dalších důkazů. Ačkoliv byl k dispozici kamerový záznam z incidentu, v odůvodnění rozhodnutí se s ním nalézací soud nijak nevypořádal. Odvolací soud dokonce průběh děje vyložil v rozporu nejen s daným záznamem, ale rovněž s fotografiemi, které stěžovatel doložil s odvoláním. Z těchto podkladů plyne, že policisté s ohledem na zakrytí dveří za silnou zdi a jejich mnohametrovému odstupu od těchto dveří reálně nemohli slyšet jakýkoliv pokyn, který by stěžovatel psovi dával. Obecné soudy v tomto směru porušily premisu o zvýšeném nároku na odůvodnění rozhodnutí v případě vzájemně si odporujících důkazů (srov. nález ze dne 24. 11. 2005 sp. zn. I. ÚS 455/05).

III. Splnění podmínek řízení

11. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 a contrario zákona o Ústavním soudu), byla podána včas (§ 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu) a splňuje také ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

IV. Průběh řízení před Ústavním soudem

12. K výzvě Ústavního soudu se k ústavní stížnosti vyjádřili účastníci řízení.

13. Nalézací a odvolací soud odkázaly na odůvodnění svých rozhodnutí a vyslovily přesvědčení, že nedošlo k porušení základních práv stěžovatele.

14. Nejvyšší soud také odkázal na obsah odůvodnění jeho usnesení a zdůraznil, že k přezkoumávání skutkových závěrů rozhodnutí nižších soudů je oprávněn přistupovat pouze za velmi specifických okolností, které v daném případě neshledal. Nelze jen proto, že usvědčujícími svědky byli policisté, dovozovat jejich zainteresovanost na výsledku řízení a upřednostňovat verzi obhajoby. Povolání zásahové jednotky a vrtulníku lze vnímat jako autentický projev pocitu ohrožení policejní hlídky z jednání stěžovatele (napadení). Rozpory ve výpovědích mají charakter marginálií bez vlivu na konstrukci skutkového děje. Totéž platí i o videozáznamu, který mohl v podstatě sloužit pouze k objasnění vzdálenosti mezi policisty a stěžovatelem. Podstatná skutková zjištění (útok psa na policistu "A" jsou naopak nepochybná, o čemž svědčí zaplacení veškerých škod stěžovatelem.

15. Okresní státní zastupitelství v Benešově podotklo, že ani podaná ústavní stížnost nic nezměnila na jeho souhlasném postoji k zákonnosti i důvodnosti prvostupňového rozsudku. Vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství poukázalo na to, že námitky stěžovatele nepřekračují meze prosté

polemiky se skutkovými zjištěními obecných soudů a nemají ústavněprávní rozměr. Pokud se stěžovatel zaštiťuje nálezem sp. zn. I. ÚS 520/16, je třeba zdůraznit, že šlo o výpovědi policistů, u kterých byla shledána (byť neprokázána) objektivní pochybnost o jejich nezainteresovanosti na výsledku řízení v situaci tvrzení proti tvrzení. V přezkoumávané věci policisté žádný zájem na výsledku řízení neměli. Krajské státní zastupitelství v Praze se v poskytnuté lhůtě nevyjádřilo a lze tak mít za to, že se postavení vedlejšího účastníka vzdalo (§ 28 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

16. Protože vyjádření neobsahovala žádné nové skutečnosti, Ústavní soud je nezasílal stěžovateli k replice. Podle § 44 zákona o Ústavním soudu rozhodl Ústavní soud bez konání ústního jednání, protože od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci.

V. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

17. Ústavní stížnost je důvodná.

18. Ústavní soud úvodem připomíná, že jeho úkolem je ochrana ústavnosti, nikoliv běžné zákonnosti (čl. 83 Ústavy). Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů, není povolán k přezkumu správnosti aplikace podústavního práva a do rozhodovací činnosti obecných soudů může zasáhnout jen tehdy, shledá-li současně porušení základního práva nebo svobody. Právě k tomu, konkrétně k porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces a zásad in dubio pro reo a presumpce nevinny, však v nyní projednávaném případě došlo.

19. S ohledem na stížnostní námitky vztahující se k procesu dokazování v trestním řízení Ústavní soud zdůrazňuje, že plně respektuje princip nezávislosti nalézacího, respektive odvolacího soudu (čl. 82 Ústavy), jejichž úkolem je hodnotit úplnost, věrohodnost a pravdivost důkazů ve smyslu § 2 odst. 5 a 6 trestního řádu. Ústavnímu soudu náleží posoudit toliko soulad postupu obecných soudů s ústavními principy spravedlivého procesu. Ústavní soud může zrušit napadená rozhodnutí obecných soudů pouze tehdy, pokud dokazování v trestním řízení neprobíhalo v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 trestního řádu, popřípadě nebylo-li v řízení postupováno dle zásady oficiality, zásady vyhledávací, zásady materiální pravdy (§ 2 odst. 4 a 5 trestního řádu) a za respektování zásady presumpce nevinny (čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, § 2 odst. 2 trestního řádu), neboť tím dochází i k porušení práv zaručených čl. 36 odst. 1, případně také čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

20. Zásada presumpce nevinny je úzce propojena se zásadou in dubio pro reo. Ta vyžaduje, aby to byl stát, kdo nese konkrétní důkazní břemeno. Existují-li jakékoliv rozumné pochybnosti, nelze je vyložit v neprospěch obviněného, ale naopak je nutno je vyložit v jeho prospěch. Jinak řečeno, jsou-li možné dva či více výkladů provedených důkazů, nelze učinit zjištění, které nejvíce zatěžuje obviněného, a to právě s ohledem na presumpci nevinny (např. nález ze dne 22. 3. 2006 sp. zn. IV. ÚS 137/05). Není-li v důkazním řízení dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, je nutno rozhodnout ve prospěch obviněného (např. nález ze dne 29. 4. 2009 sp. zn. I. ÚS 3094/08). Ani vysoký stupeň podezření sám o sobě není s to vytvořit zákonný podklad pro odsuzující výrok, je třeba dosáhnout naplnění obecného pravidla "prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost" (za všechny např. nález ze dne 6. 6. 2006 sp. zn. IV. ÚS 335/05).

21. Požadavek "prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost" se váže především na dosažení co nejvyšší možné jistoty ohledně závěrů vyplývajících z důkazů. Jak již bylo uvedeno, obecně platí, že procesní předpisy ponechávají, pokud jde o hodnocení důkazů, volnou úvahu rozhodujícímu soudu. Volné uvážení ale nemůže být zcela absolutní; naopak, ochrana skrze ústavně zaručená základní práva vztahující se k postavení obviněného v trestním řízení nepochybně tvoří rámec, který je třeba i při volném uvážení respektovat. Ústavní soud je proto výjimečně oprávněn zasáhnout též do

procesu zjišťování skutkového stavu, jestliže skutková zjištění, o něž se opírá vydané rozhodnutí, jsou v extrémním nesouladu s provedenými důkazy (srov. náleze ze dne 5. 1. 2021 sp. zn. III. ÚS 928/20). S tím souvisí také zákaz deformace důkazů, tedy nepřipuštění vyvozování takových skutkových zjištění, která z provedených důkazů při jejich rozumném a logickém zhodnocení vyplývat nemohou (viz náleze ze dne 7. 5. 2013 sp. zn. IV. ÚS 1291/12).

22. V náleze ze dne 17. 6. 2004 sp. zn. IV. ÚS 37/03 Ústavní soud konstatoval, že důkazní situace, při níž v trestním řízení existuje pouze jediný usvědčující důkaz, je z poznávacího hlediska nesnadná a obsahuje v sobě riziko možných chyb a omylů. V takových případech musí být věnována mimořádná pozornost důkladnému prověření toho jediného přímého usvědčujícího důkazu a takový důkaz musí být pečlivě hodnocen. V přezkoumávané věci přitom obecné soudy výslovně přiznávají, že v podstatě jediným důkazem pro odsouzení stěžovatele byly výpovědi obou policistů, které nicméně stěžovatel a jeho tehdejší přítelkyně rozporovali. Jednalo se tedy o typický případ schématu "tvrzení proti tvrzení", u kterého by měly obecné soudy detailně posuzovat věrohodnost jednotlivých proti sobě stojících výpovědí, a to opět při respektování principu presumpce nevinny (např. náleze sp. zn. I. ÚS 368/15 ze dne 15. 2. 2016).

23. Nálezací soud v rozsudku uvedl, že "vina obžalovaného byla podle přesvědčení soudu zcela spolehlivě prokázána výpověďmi obou policistů, o jejichž věrohodnosti soud nemá absolutně žádnou pochybnost, u žádného nebyl zjištěn důvod, proč by měli vypovídat nepravdu." Tuto úvahu soud opřel o tři argumenty: 1) Kroky policistů při a po incidentu by byly hodnoceny shodně, i kdyby pes zaútočil náhodou, 2) Policisté stěžovatele neznali a na místě byli poprvé, 3) Policisté by se při nepravdivé výpovědi vystavili trestnímu postihu. Poslední důvod sám o sobě neobstojí, neboť odkaz na hrozbu sankce v případě křivé výpovědi není důkazem o věrohodnosti dané výpovědi, a to ani, pokud jsou svědky policisté (shodně viz stěžovatelem poukazovaný náleze sp. zn. I. ÚS 520/16). Navíc stejnému riziku se samozřejmě vystavovala též přítelkyně stěžovatele, což prvostupňový soud nijak nezohlednil. Pokud jde o druhý z argumentů, nemá oporu v provedeném dokazování. Policista "B" naopak při hlavním líčení připustil, že stěžovatele znal jako aktivního přispěvovatele na Facebooku, na kterém se měl vyjadřovat o policistech hanlivě a upozorňovat na pohyby policejních hlídek po okrese (č. l. 241). Tato činnost měla být podle výpovědi přítelkyně dokonce příčinou hádky mezi stěžovatelem a policisty před incidentem (srov. č. l. 237). Nelze tedy dovozovat, že by policisté neměli ke stěžovateli žádný vztah. Rovněž první z důvodů nevyznívá tak jednoznačně, jak plyne z odůvodnění nálezacího soudu. Lze připustit, že příčina útoku psa by neměla větší dopad na hodnocení přípustnosti použití služební zbraně policistou "B". Totéž, ale neplatí u následných kroků. Zpětné ospravedlnění zákroku zásahové jednotky včetně vrtulníku se jeví snadnější, pokud by akce proběhla v reakci na použití psa jako zbraně proti policistům, než kdyby byla taková neobvyklá mobilizace zdrojů odůvodněna nedbalostí zapříčiněným útokem psa.

24. Ve skutkové větě popsal nálezací soud rozhodný děj následovně: (stěžovatel) "...z místa odcházel, pošťval svého psa, se slovy "tak jak chcete" otevřel vpravo se nacházející dveře do jedné z místností zemědělské usedlosti, ze které vyběhl kříženec stafordšírského bulteriéra a pitbulteriéra jménem H., tohoto pobídl slovy "vem si je", sám bez dalšího pokračoval v chůzi, po tomto pokynu pes zaútočil na (policistu A), zakousl se mu do levého bérce...". Otázka, jestli byl spáchán předmětný trestný čin, tedy stojí v zásadě na prokázání skutečnosti, zda stěžovatel psa na policisty úmyslně pošťval, což se mělo stát zejména vyslovením povelu "vem si je!". Policisté takový průběh potvrzují, stěžovatel spolu s jeho přítelkyní popírají. Z analýzy v předchozím bodě nálezu samozřejmě neplyne, že by policisté byli nutně svědky nedůvěryhodnými a pravdu měla druhá strana. Cílem rozboru bylo výhradně doložit problematičnost závěru nálezacího soudu o tom, že o věrohodnosti policistů nelze mít "absolutně žádné pochybnosti". Naštěstí odpověď na předestřenou otázku nezávisí jen na (ne)existenci slovního povelu "vem si je" - tento rébus by totiž v situaci tvrzení proti tvrzení bylo

takřka nemožné zpětně vyřešit. Výrok je však možné posuzovat v širším kontextu celého incidentu, který se údajně na dvoře usedlosti odehrával, a následného náhledu svědků na něj.

25. Policista "A" vypověděl v přípravném řízení, že stěžovatel stál zády zhruba 4-5 metrů od něj, při zřetelně slyšitelném vyslovení povelu "vem si je" držel otevřené dveře do domu, odkud následně vyběhl pes (č. l. 74). Při hlavním líčení tvrdil, že stěžovatel od nich (policistů a přítelkyně) odcházel pryč, vstoupil ke dveřím na pravé straně, ty otevřel, řekl "vem si je", ze dveří vyběhl pes a zakousl se mu do nohy (č. l. 233). Zároveň uvedl: "vrata od těch dveří, kam šel p. P., jsou asi 7-10 m" (č. l. 235). Podle policisty "B" se stěžovatel "přiblížil ke dveřím z našeho pohledu na pravé straně, kdy otevřel dveře do jedné z místností a pak se objevil pes. Pes neštěkal, jen jakoby vrčel a okamžitě se rozběhl směrem k nám", doplnil, že "dveře, kde byl pes, byly od nás tak 15- 20 m, přesně nevím" (vše č. l. 240), a následně na dotaz obhájce upřesnil: "Při povelu "vem si je" byl ke mně pravým bokem. Povel řekl těsně předtím, než dveře otevřel, anebo v průběhu otevírání" (č. l. 241). Stěžovatel tento průběh děje odmítl. Policisté jej nemohli vidět otvírat či držet otevřené dveře, neboť ty se nacházejí ve výklenku zhruba 1,5 metru široké zdi a otvírají se dovnitř. Navíc policisté v danou chvíli stáli na dvoře u vrat usedlosti, které se nacházejí od otevíraných dveří zhruba 25 metrů daleko. Je pochybné, zda na takovou vzdálenost mohli jakýkoliv povel slyšet (např. č. l. 236). Tvrzené skutečnosti (vzdálenost dveří od vrat, umístění dveří ve výklenku) doložil v odvolání fotografiemi.

26. Podle Ústavního soudu si výpovědi policistů v některých podstatných prvcích odporují. Není například jednoznačné, jak vlastně mělo poštvení psa vypadat (stěžovatel držel dveře a povolal psa nebo stěžovatel povolal psa bezprostředně před/při otevření dveří?), až zarážející jsou několikanásobné rozdíly v odhadu vzdáleností na místě útoku. Nalézací soud je bagatelizuje s tím, že policisté byli na místě poprvé a incident se odehrál rychle. To není úplně přesvědčivé za situace, kdy policisté na dvoře před útokem již nějaký čas trávili (policista "B": (předtím) "jsme se pohybovali po dvoře", č. l. 235). Odůvodnění prvostupňového rozsudku zcela pomíjí prvek umístění dveří ve výklenku, a zda policisté díky tomu vůbec byli schopni činnost stěžovatele vidět. Fotografie přiložené stěžovatelem k odvolání (je málo pochopitelné, proč je nepořídila sama policie v rámci vyšetřování události) osvědčují jeho tvrzení o značné vzdálenosti mezi dveřmi a vraty i umístění dveří ve výklenku. Odvolací soud fotografie označil za irelevantní a odmítl také argument, že policisté nemohli stěžovatele pro velkou vzdálenost slyšet a vidět jej otvírat dveře. Odůvodnil to tím, že "policisté se shodli na tom, že před útokem psa stáli ve dvoře, tedy nikoliv u vrat, jak to popisoval obžalovaný. Tento jimi uváděný údaj je zcela logicky podporován zjištěním, že chtěli hovořit s obžalovaným, a proto vešli na dvorek, šli za ním, neboť obžalovaný s nimi nechtěl hovořit a odcházel od nich." (bod 5 usnesení). Tento popis události však nemá oporu v provedeném dokazování. Policista "B" vypověděl: "jsme vstoupili na dvůr a tam jsme viděli, jak p. P. odchází směrem od nás. Volali jsme na něj, ať se zastaví, ať s námi mluví, že se ho chceme jen na něco zeptat, ale nereagoval...", č. l. 240 (bezprostředně následuje věta popisující otevření dveří stěžovatelem). Z podaného neplyne nic o následování stěžovatele, navíc jestliže měli policisté potřebu na stěžovatele "volat", nenacházeli se pravděpodobně v jeho blízkosti.

27. Problematický průběh dokazování incidentu lze doložit na přístupu obecných soudů ke zmíněnému kamerovému záznamu. Je nutno předeslat, že oba policisté si povšimli při zásahu přítomnosti kamer ve dvoře (viz č. l. 242). Ústavnímu soudu přijde málo pochopitelné, proč v takovém případě osoby vyšetřující na místě danou událost takto klíčové důkazy bezprostředně nezajistily. Fakticky si vyšetřovatelka záznamy vyžádala až v reakci na telefonický hovor s přítelkyní několik týdnů po incidentu, stěžovatel jim poté dobrovolně zaslal jím vybrané, zhruba 15 sekund dlouhé video (jiné záběry měl za nedůležité). Kamera na záznamu zabírá prostor přibližně od půlky dvora směrem k vratům, na počátku lze vidět psa běžícího ze spodní části obrazu, který zaútočí na jednoho z policistů stojícího u vrat dvora. Přítelkyně stěžovatele se snaží psa od policisty oddělit, druhý z policistů vystřelí, pes se pustí a oba policisté dvůr vraty opouštějí. Záznam je bez zvuku.

Video bylo přehráno při hlavním líčení, jelikož ale v daný okamžik přestal fungovat zvukový záznam, protokol k této části jednání v podstatě nic neuvádí (srov. č. l. 242-243). Odůvodnění nalézacího soudu kamerový záznam jmenuje mezi dostupnými důkazy, k jeho obsahu se ale poté vůbec nevyjadřuje. O videu mlčí rovněž rozhodnutí odvolacího a dovolacího soudu. Tento přístup obecných soudů naplňuje znaky opomenutého důkazu (srov. nález ze dne 21. 11. 2007 sp. zn. II. ÚS 623/05). Je možné pouze spekulovat, proč takto postupovaly. Nemohlo to však být pro nadbytečnost důkazu - záznam totiž minimálně jednoznačně osvědčuje, že bezprostředně před útokem psa policisté i přítelkyně stáli pohromadě zhruba 2 metry od vrat dvora.

28. Předchozí skutečnosti významně zpochybňují obecnými soudy popsany průběh skutkového děje. Oba policisté v rozporu s tvrzením odvolacího soudu nenásledovali stěžovatele ke dveřím, za kterými se nacházel pes, podle kamerového záznamu zůstali stát s přítelkyní kousek od vrat dvora. Nemohli tedy být 4 až 5 metrů od stěžovatele (viz původní výpověď policisty "A"). Z fotografií dvora je možné odvodit, že se nacházeli zhruba 20 metrů od zmíněných dveří, které k tomu byly umístěny na konci 1,5 metru dlouhého výklenku a otvíraly se dovnitř domu. S přihlédnutím ke vzdálenosti a uspořádání dvora se jeví extrémně nepravděpodobné, aby policisté skutečně za těchto podmínek viděli stěžovatele otvírat předmětné dveře, jak uváděli ve výpovědích. Rekonstrukce, která se k objasnění sporných skutečností přímo nabízí, však z neznámého důvodu provedena nebyla. Pokyn "vem si je" samozřejmě mohli policisté slyšet i tehdy, pokud by na stěžovatele neviděli. Na druhou stranu nelze přehlédnout, že výrok pronesený na konci výklenku ve vzdálenosti 20 metrů mimo přímý výhled posluchačů by musel být opravdu hlasitý, aby bylo možné jej slyšet "zřetelně". Nalézací soud sice v rekapitulaci skutkového stavu píše, že stěžovatel "křikl povel: vem si je" (bod 3 rozsudku), ale tato výraznější forma projevu z dokazování neplyne, oba policisté setrvale používali ve výpovědích popisujících pokyn stěžovatele k psovi výrazy "řekl" či "říkal" (srov. např. č. l. 235, 241).

29. Na základě uvedeného se Ústavní soud domnívá, že v průběhu dokazování v přezkoumávaném řízení byla porušena zásada volného hodnocení důkazů, v důsledku čehož se skutková zjištění, o které se ústavní stížností napadená rozhodnutí opírají, ocitají v extrémním rozporu s (ne)provedenými důkazy. Místo toho, aby se obecné soudy řádně vypořádaly se všemi dostupnými důkazy a provedené důkazy hodnotily ve vzájemných logických souvislostech, založily své závěry na subjektivním upřednostnění výpovědi policistů. V odůvodnění nalézacího soudu je zhodnocení všech skutečností hovořících ve prospěch stěžovatele uvozeno východiskem "...soud neuvěřil...", zatímco u skutečností hovořících v neprospěch stěžovatele je tomu opačně. Nelze si navíc nevšimnout, že se soudy tento svůj názor často snažily posílit především příslušným slovním výrazivem (nalézací soud: "zcela spolehlivě prokázána", "nemá absolutně žádnou pochybnost", "výpovědi jsou zcela shodné" atd.; odvolací soud: "obhajoba ... byla zcela spolehlivě vyvrácena", "údaj je zcela logicky podporován" atd.; dovolací soud: "policisté v naprosté obsahové shodě", "soudy ... argumentačně zcela přiléhavě vyvrátily" atd.). Ústavní soud v tomto směru podotýká, že vysoká frekvence adjektiv "zcela" nebo "absolutně" sama o sobě přesvědčivost argumentace nezvyšuje. Jednostranně vyznívá rovněž konstrukce teorií majících (nepřímo) doložit stěžovatelovu vinu. Opravdu poštvání psa na policisty "bezesporu ... plně odpovídá" úmyslu stěžovatele s policisty nekomunikovat? Prokazuje použití psa jako zbraně to, že se stěžovatel nepokusil psa od policisty oddělit, když se vše odehrálo v pár vteřinách, proti psovi již zasahovala přítelkyně a druhý z policistů na psa střílel z pistole?

VI. Závěr

30. Ústavní soud shledal, že napadenými rozhodnutími Okresního soudu v Benešově, Krajského soudu v Praze a Nejvyššího soudu došlo k porušení ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces a zásady presumpce neviny, zaručených čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud proto podané ústavní stížnosti vyhověl a přistoupil podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu ke zrušení napadených rozhodnutí.

31. Ústavní soud na závěr znovu konstatuje, že není součástí obecné justice a jeho nález proto nemůže v žádném případě, a to ani toliko nepřímou, rozhodovat o vině či nevině stěžovatele. Bude věcí dalšího řízení, aby v rámci soustavy obecných soudů při šetření stěžovatelových ústavně zaručených základních práv bylo na základě podané obžaloby rozhodnuto o jeho vině a případném trestu ve smyslu čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Nalézací soud bude předně povinen důkladně hodnotit věrohodnost klíčových svědeckých výpovědí dotčených osob, a to zejména při zohlednění ostatních dostupných důkazů (fotografie, kamerový záznam). Při uvážení všech v řízení provedených důkazů pak musí posoudit, zda bylo v souladu se zásadami in dubio pro reo a presumpcí nevinoty mimo jakoukoli rozumnou pochybnost prokázáno, že se stal skutek, z něhož je stěžovatel obžalován.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)